

УДК 637.2:619:616-036.2:619:616-002.3:617.58
© 2014

Юрченко І. І., аспірант

(науковий керівник – доктор ветеринарних наук С. М. Кулинич)

Полтавська державна аграрна академія

РОЗПОВСЮДЖЕННЯ У КОРІВ ГНІЙНО-ЗАПАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ ДИСТАЛЬНОГО ВІДДІЛУ КІНЦІВОК

Рецензент – кандидат ветеринарних наук О. В. Кручиненко

У статті висвітлені результати моніторингових досліджень щодо поширення серед корів гнійно-запальних процесів у дистальному відділі кінцівок, проведені на базі молочно товарних ферм господарств Полтавської області за період 2011–2013 років. Доведено, що безприв'язне утримання тварин становить найбільшу частку у структурі патології пальцевого папіломатозного дерматиту (56,5%), а прив'язне утримання спричиняло найбільшого поширення поверхневого гнійного пододерматиту (62,8%). Отримані дані засвідчують: значне поширення патології пальця та відповідно збитки, нанесені господарствам, виникли внаслідок зниження продуктивності.

Ключові слова: корови, гнійно-запальні процеси, кінцівки, поширення.

Постановка проблеми. Загальновідомо, що основною причиною масового ураження кінцівок вважаються недосконалість у конструкції підлоги за різних способів утримання. Так, В. В. Гимранов, Н. Н. Александров [3] повідомляють, що серед хірургічних хвороб кінцівок великої рогатої худоби молочної і відгодівельних комплексів 80–90 % складає патологія в ділянці пальців, із яких найчастіше реєструються виразки і пододерматити з хронічним, у меншій мірі – з гострим перебігом із перевагою гнійно-некротичних процесів і тенденцією до різноманітних ускладнень (флегмона вінчика, гнійні артрити і панартрити копитцевого та вінцевого суглобів, некроз кісток пальців і сухожилків). За допомогою досліджень встановлено, що найчастіше уражуються тазові кінцівки (80,46 %), при чому в 61,33 % випадків процес локалізується у ділянці 3-го пальця. Як бачимо, проблема поширення хвороб копитець є досить актуальною через значне її поширення та економічні збитки.

Аналіз основних досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Так, ще у 1964 році Н. С. Островським [6] було встановлено, що ураження пальців у різні роки спостерігаються в 30–87,5 % від загальної кількості корів у стаді.

Хвороби кінцівок у корів здавна непокоять спеціалістів ветеринарної медицини. Особливо ця проблема загострилася в роки спеціалізації й індустріалізації молочно скотарства внаслідок різкої зміни умов годівлі та утримання тварин [4, 5].

Передчасне вибракування цінних високопродуктивних тварин часто пов'язане з виникненням у них гнійно-некротичних процесів у ділянці пальців, що завдає господарствам значних збитків у вигляді недоотримання молока, м'яса, приплоду та іншого. Величина збитків у кожному окремому випадку залежить від багатьох факторів і може бути різною.

Мета дослідження: на основі моніторингових досліджень з'ясувати поширення гнійно-запальних процесів копитець у великої рогатої худоби на базі молочно-товарних ферм окремих господарств Полтавської області та обґрунтувати актуальність і доцільність подальшого дослідження даних патологій.

Завдання: визначити розповсюдження різних форм гнійних уражень у дистальному відділі кінцівок (за період 2011–2013 років) у корів.

Матеріали і методи. Дослідження проведено на базі двох господарств Полтавської області: протягом 2011–2012 років, виконано клініко-ортопедичне обстеження, за методикою В. Б. Борисевича [2], наявних 199 корів (чорно-рябої породи), які належать ТОВ «Дукла» МТФ с. Івашки, Полтавського району; протягом 2013 р. проведено аналогічне обстеження наявних 850 корів, які належать Агропромхолдингу «Астарт-Київ», ВП «Гоголево», МТФ № 1 (с. Гоголево) Шишацького району Полтавської області.

Враховували наступні діагнози: поверхневий гнійний пододерматит, пальцевий ламініт, гнійні рани, гнійні артрити пальцевих суглобів, проколи підошви (за Б. В. Борисевичем) [1], пальцевий папіломатозний дерматит, ерозія п'яти, виразка підошви (за К. Бургі) [7]. Проводячи обстеження, враховували наявні клінічні ознаки патології. Діагноз встановлювали, порівнюючи з даними, описаними раніше в літературі.

СТОРІНКА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

Так, гнійні пододерматити у хворих тварин супроводжувалися зниженням апетиту, тварини під час руху намагалися не спиратися на ушкоджений палець. Із місцевих ознак відзначали здуття підошви, при натискуванні на яку у тварин виникав сильний біль та посилена пульсація пальцевих артерій і руйнування рогу підошви.

Ламінітом вважали стан, що супроводжувався погіршенням загального стану тварини: спостерігали підвищення температури, прискорення пульсу, прискорене та поверхнєве дихання, атонію. Грудні кінцівки були виставлені вперед, а тазові підведені під черево. Локально опора переносилася на м'якуші; виражена була кульгавість опорної кінцівки з помітним вкороченням кроку. Копита на дотик були гарячі й досить чутливі до натискання.

У випадку гнійних ран тканин міжпальцевої щілини спостерігали опорну кульгавість, наявність ранового каналу та гнійного ексудату, підвищення місцевої температури, виражений запальний набряк, пульсацію пальцевих артерій.

Під час гнійних артритів відзначали підвищення температури до 40 °С, зниження апетиту, сильну кульгавість, розвиток параартикулярної флегмони, посилену пульсацію пальцевих артерій. У разі проколів підошви реєстрували рановий канал, опірну кульгавість та загальне пригнічення. У випадку виразки підошви реєстрували болючий дефект на підошовній поверхні – її виявляли під час обрізання копитець. Кульгавість середнього ступеня. Підвищення місцевої температури.

Пальцевий папіломатозний дерматит діагнос-

тували в тих випадках, коли виявляли в ділянці п'ят чітко обмежене ураження овальної форми (до 3 см у ширину), злегка випукле, навколо якого росли коричневі волосяні пучки. При натисканні на нього був добре виражений біль.

Ерозією п'яти вважали заднє потовщення в цій ділянці, малі дрібні нерівності й ямки, змінений уклін поверхні п'яти. Реєстрували локальну болючість і виражену кульгавість.

Результати досліджень. За результатами проведених нами досліджень було виявлено неоднакову кількість хворих тварин за різних типів утримання. Так, найбільше уражених тварин виявили за безприв'язного утримання (85 голів), а за прив'язного утримання – 35 голів. Відсоток від наявної кількості тварин на фермах суттєво відрізнявся.

З'ясовано, що найбільш поширеною патологією у ділянці пальця за прив'язного утримання були гнійні пододерматити (22 голови). Щодо загальної кількості обстежених корів, то ураженість становила 11,1 %, а за безприв'язного – 3 голови (0,3 %). Слід зазначити, що у корів, які утримувалися безприв'язно, найбільш поширеною патологією був пальцевий папіломатозний дерматит – 5,6 % (48 голів). За прив'язного утримання – дві голови (1,0 %).

Досить поширеним був ламініт за безприв'язного утримання – 11 голів (1,3 %), а за іншого утримання – три голови (1,5 %).

Гнійні артрити пальцевих суглобів за прив'язного утримання реєстрували у чотирьох тварин (2,0 %), а за безприв'язного – у дев'яти (1,1 %).

1. Частота виявлення гнійних уражень ділянки пальця у молочних корів залежно від способу утримання

Клінічні форми	Спосіб утримання та кількість корів			
	прив'язне		безприв'язне	
	виявлено уражень:			
	голів	%*	голів	%*
Досліджено поголів'я	199		850	
Пальцевий папіломатозний дерматит	2	1,0	48	5,6
Ламініт	3	1,5	11	1,3
Поверхневий гнійний пододерматит	22	11,1	3	0,3
Виразка підошви	1	0,5	5	0,6
Ерозія п'яти	1	0,5	8	0,9
Гнійні рани	-		1	0,1
Гнійні артрити пальцевих суглобів	4	2,0	9	1,1
Проколи підошви	2	1,0	-	
Усього	35	17,6	85	10

Примітка: * – відсоток до наявного на фермах поголів'я тварин

2. Поширення патологій в ділянці пальців у корів молочно-товарної ферми с. Івашки

Види патологій	Виділено хворих	
	Голів	%
Гнійний пододерматит	22	62,8
Пальцевий папіломатозний дерматит	2	5,7
Ламініт	3	8,6
Гнійні артрити пальцевих суглобів	4	11,4
Проколи підошви	2	5,7
Виразка підошви	1	2,9
Ерозія п'яти	1	2,9
Усього	35	100

3. Поширення уражень кінцівок гнійно-некротичного характеру у корів МТФ № 1, ВП «Гоголево»

Види патологій	Виділено хворих	
	Голів	%
Пальцевий папіломатозний дерматит	48	56,5
Гнійний пододерматит	3	3,5
Ламініт	11	12,9
Гнійні артрити пальцевих суглобів	9	10,6
Гнійні рани	1	1,2
Виразка підошви	5	5,9
Ерозія п'яти	8	9,4
Усього	85	100

Прокол підошви реєстрували лише за прив'язного утримання – дві голови (1,0 %).

Виразку підошви та ерозію п'яти діагностували за прив'язного утримання по одній голові (0,5 %), а за безприв'язного – п'ять (0,6 %) і вісім (0,9 %) голів відповідно.

Гнійна рана була зареєстрована лише у однієї корови (0,1 %) за безприв'язного утримання. Дослідження проводилися також у розрізі господарств. Аналізуючи дані таблиці 2, слід зазначити, що у структурі патологій у корів молочно-товарної ферми с. Івашки на гнійні пододерматити припадало 62,8 %.

Пальцевий папіломатозний дерматит та прокол підошви становили 5,7 %, ламініт складав 8,6 % (три випадки). Чотирьом тваринам поставлено діагноз «гнійні артрити пальцевих суглобів» (11,4 %). Найменший відсоток (по 2,9 %) припадав на виразку підошви та ерозію п'яти.

У ході аналізу таблиці 3 встановлено, що найбільший відсоток у структурі патологій (56,5 %) припадав на пальцевий папіломатозний дерматит.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Борисевич Б. В. Ветеринарна ортопедія: хвороби копит і копитець. Навчальний посібник / [В. Б. Борисевич, Б. В. Борисевич, О. Ф. Петренко та ін.]. – К. : ДІА, 2007. – 136 с.

На ламініт хворіло 11 корів (12,9 %) господарства.

Із гнійними артритами пальцевих суглобів виявлено 9 тварин, що становило, відповідно, 10,6 % від кількості патологій в ділянці пальців.

У 8 корів господарства було зареєстровано ерозію п'яти, що становило 9,4 %.

Рідше виявляли виразку підошви – 5,9 %.

На гнійний пододерматит хворіли три тварини, що складає 3,5 % від структури патологій.

Найменша частка (1,2 %) припадала на гнійні рани.

Висновок. Отже, з отриманих даних моніторингу щодо розповсюдження на молочно-товарних фермах господарств Полтавської області у корів патологій пальця можемо зробити висновок про те, що найбільш поширеною патологією у структурі дистального відділу за безприв'язного утримання був пальцевий папіломатозний дерматит (56,5 %), а за прив'язного утримання – поверхневий гнійний пододерматит (62,8 %).

2. Борисевич В. Б. Ортопедія парно- і непарнопалих тварин. Навчальний посібник / [В. Б. Борисевич, Б. В. Борисевич, В. П. Сухонос та ін.]. – К. : НАУ, 2008. – 183 с.

3. *Гимранов В. В.* Клинико-морфологическая характеристика гнойно-некротических процессов области пальцев у крупного рогатого скота [сб. науч. трудов] / В. В. Гимранов, Н. Н. Александров // *Болезни конечностей сельскохозяйственных животных.* – М. : Моск. вет. акад., 1988. – С. 54.

4. *Захаров В. И.* Распространение хирургических заболеваний у коров при беспривязно-боксовом содержании на щелевых полах / В. И. Захаров [сб. «Профилактика незаразных болезней сельскохозяйственных животных»]. – М, 1977. – С. 186–192.

5. *Никаноров П. Н.* Травматизм конечностей у коров при беспривязном боксовом содержании на щелевых полах промышленных комплексов и его профилактика / П. Н. Никаноров, И. М. Касьянов, К. Б. Шевченко. – 1976. – С. 11–13. (Труды науч.-тех. института экспериментальной ветеринарии Сибири и Дальнего Востока ; вып. 8).

6. *Островский Н. С.* Гнойно-некротические заболевания пальцев крупного рогатого скота : автореф. дис. на соиск. уч. степ. д-ра вет. наук : спец. 16.00.05 «Ветеринарная хирургия» / Н. С. Островский. – Новочеркасск, 1964. – 27 с.

7. <http://tpp.nashaucheba.ru/docs/index-118617.html>